

Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy
(Coleoptera) Zachodniej Polski.
Część 16. Lucanidae, Trogidae, Ochodaeidae i Geotrupidae
– uzupełnienia.

Contributions to the knowledge of beetle distribution (Coleoptera)
in Western Poland.

Part 16. Lucanidae, Trogidae, Ochodaeidae and Geotrupidae
– additions.

Marek BUNALSKI

Katedra Entomologii i Ochrony Środowiska, Wydział Ogrodnictwa i Architektury
Krajobrazu UPP, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, marek.bunalski@up.poznan.pl

ABSTRACT: New faunistic data concerning 5 species from the family Lucanidae, 1 from the family Trogidae, 1 from the family Ochodaeidae, and 4 from the family Geotrupidae, all coming from Western Poland, have been presented. As regards a few of them, hitherto unpublished historical data have been also demonstrated.

KEY WORDS: Coleoptera, Lucanidae, Trogidae, Ochodaeidae, Geotrupidae, Western Poland, chorology.

Wstęp

Od czasu ukazania się pierwszej pracy z niniejszego cyklu (BUNALSKI i PRZEWOŹNY 2008) minęło już ponad 10 lat. W tym okresie pojawiły się nowe materiały nie uwzględnione w kolejnych opracowaniach cyklu (BUNALSKI i SIENKIEWICZ 2012, BUNALSKI i in. 2014) oraz udało się dotrzeć do materiałów, których opublikowanie pozwoli choć w części wypełnić luki widoczne w literaturze przedmiotu.

Bibliografię dotyczącą rozmieszczenia w zachodniej części kraju gatunków z omawianych rodzin należy uzupełnić o następujące pozycje: ALEKSANDROWICZ i in. 2004, BUNALSKI 2012a, 2012b, 2012c, 2012d,

BYK i RUTKIEWICZ 2017, BYK i WĘGRZYNOWICZ 2015, OLEKSA i GAWROŃSKI 2007, ROSSA i in. 2017, RUTA 2007, 2009a, 2009b; SMOLIS i in. 2007.

Cel i metody

Celem opracowania jest uzupełnienie informacji dotyczących występowania w zachodniej części kraju przedstawicieli rodzin: jelonkowatych (Lucanidae), modzelatkowatych (Trogidae), wygonakowatych (Ochodaeidae) i żukowatych (Geotrupidae). Nowe dane faunistyczne pochodzą z badań i obserwacji terenowych prowadzonych przez autora na przestrzeni ostatnich lat. W kilku przypadkach uwzględniono również niepublikowane wcześniej dane historyczne. W opracowaniu wykorzystano także materiały przekazane przez inne osoby, którym składam serdeczne podziękowania. Zamieszczone informacje pochodzą z materiałów znajdujących się w zbiorze i w bazie komputerowej autora.

Nazewnictwo i zakres taksonów przyjęto za najnowszym wydaniem „Catalogue of Palaearctic Coleoptera” (LÖBL i LÖBL 2016), a podział na regiony zoogeograficzne za „Katalogiem Fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983). Kwadraty UTM wymieniono zgodnie z porządkiem alfabetycznym.

Wyniki

Poniżej przedstawiono informacje faunistyczne dotyczące 5 gatunków z rodziny Lucanidae, 1 z rodziny Trogidae, 1 z rodziny Ochodaeidae i 4 z rodziny Geotrupidae.

LUCANIDAE

Aesalus scarabaeoides scarabaeoides (PANZER, 1793)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WT18 Gryżyna vic., 4 VI 2016, 1 ex., las nad Gryżynką, w leżącym zmurszałym pniu dębu, leg. L. BUCHHOLZ.

Dorcus parallelipedus (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: VU46 rez. „Bielinek” ad Cedynia, 7 VII 2009, 1♂, murawa ostnicowa, w pułapki ziemne, leg. P. SIENKIEWICZ; VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 26 VI 2011 (1♂), 28 VII 2013 (1♂), tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R. WĄSALA; VV61 Ostoja ad Szczecin, 2 VI 2015, 1♂, w ogrodzie, leg. M. KLABACHA.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VU93 Witnica, 23 IV 2013, 1♂, przy domu, na pniaku w końcowej fazie rozkładu, leg. D. KAŹMIERCZAK; WT18 Gryżyna, 2 VII 2016, 1 ex., aleja dębowa, na korze dębu, leg. A. SMOLIS; WU72 Chalin ad Sieraków, 16 VI 2011, 1♂, do światła, leg. R. LEWANDOWSKI; XT18 leśn. Będziewo ad Stęszew, 12 VII 2007, 1♀, „Rów Żydowski”, pod odstającą korą leżącego pnia wierzby, leg. M. BUNALSKI; XT19 Trzcielín vic., 19 VI 2007, 1♀, wilgotna łąka, w czerpak, leg. P. TRZCIŃSKI; XT27 Gorzyczki ad Czempin, 17 VI 2008, 1♂, w żółte miski, leg. B. BOROWIAK-SOBKOWIAK; XT38 Rogalin ad Mosina, 15 VIII 2007, 1♂, łęgi, na korze dębu, leg. M. BUNALSKI, idem, 28 V 2012, 1♂1♀, łęgi, na pniu dębowym, leg. J.M. GUTOWSKI; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 15 VII 2017 (1♂), 21 VII 2017 (1♂), na ścianie domu; idem, 30 VI 2018, 4♀3♂, w zmurszałym drewnie opałowym, leg. M. BUNALSKI.

Lucanus cervus cervus (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: VU46 rez. „Słoneczne Wzgórza” ad leśn. Piasek, VI 2016 (licznie), oddz. 41k, leg. R. WĄSALA.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VT95 rez. „Dębowiec” ad Gubin: 31 V 2011 (1♀ – szczątka), 10 VI 2016 (3♀1♂ – martwe), dąbrowa, leg. M. BUNALSKI; VU91 Ośno Lubuskie vic.: 30 V 2011 (1♂ – martwy), VI 2016 (licznie), dąbrowa, leg. M. BUNALSKI; WT18 Gryżyna, 16 VI 2016, 2 exx., aleja dębowa, na korze dębu, leg. M. BUNALSKI; WT21 Żagań, VII 1996, 1♂, leg. Cz. GREŃ.

Platycerus caraboides (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: XV94 Tuchola vic., 28 V 1978, 1♂, leg. J.M. GUTOWSKI.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XT29 Wiry vic., 20 V 2006, 5♂2♀, skraj lasu, w żółte miski, leg. B. BOROWIAK-SOBKOWIAK, XT29 Wielkopolski P.N., rez. „Grabina Wodziczki”, 15 V 2007, 2 exx., czerpakowanie, leg. P. TRZCIŃSKI.

Sinodendron cylindricum (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: WU17 leśn. Barlinek ad Pełczyce, 8 VII 2008, 1♂, oddz. 230c, leg. R. WĄSALA.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XT58 leśn. Murzynowo ad Murzynówko, 14 VII 2007, 1♂, pod korą dębu, leg. M. BUNALSKI; XU13 Sycyn

Dolny ad Szamotuły, 13 II 2008, 2♂3♀, w pniakach po świeżo ściętych starych topolach; ibid, 4♂4♀, martwy grab przy Warcie, w trocinach wyciętych przez dzięcioły; idem, 8 II 2014, 1♀, otulina rez. „Dołęga”, pod korą martwego jesionu, leg. M. BUNALSKI.

TROGIDAE

Trox hispidus (PONTOPPIDAN, 1763)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VU71 Owczary vic., 1 IX 2009, 1 ex., murawa mieszana, w pułapki ziemne, leg. P. SIENKIEWICZ.

OCHODAEIDAE

Ochodaeus chrysomeloides (SCHRANK, 1781)

Pojezierze Pomorskie: VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn, 21 VI 2010, 1 ex., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R. WĄSALA.

GEOTRUPIDAE

Anoplotrupes stercorosus (SCRIBA, 1791)

Pobrzeże Bałtyku: CF42 Sopot, VII 1950, 1 ex., leg. M. WĘGRZECKI.

Pojezierze Pomorskie: VU45 Cedynia, 2 VI 2017, 2 exx., nieużytki i skarpa za cmentarzem, na drodze, leg. M. BUNALSKI; VU85 jez. Ostrowieckie ad Różańsko, 20 V 1986, 1 ex., Drawieński P.N., leg. J. KACZMAREK.

Beskid Zachodni: CA30 Czantoria ad Goleszów, 10 VI 1987, 1 ex., podnóże góry, w czerpak, leg. M. BUNALSKI.

Geotrupes (Geotrupes) spiniger (MARSHAM, 1802)

Pojezierze Pomorskie: VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 10-14 VI 2013 (2♀), 22-24 VI 2013 (2♀), 28-29 VII 2013 (2♀), 1 VII 2016 (1♀), 11 VII 2016 (2♀), 25-26 VII 2016 (3♀), 13 VIII 2016 (2♀), 26 VIII 2016 (1♀), tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R. WĄSALA.

Geotrupes (Geotrupes) stercorarius (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 8 VI 2014 (1♀), 4 VII 2014 (1♂), 7 VII 2014 (1♀), 23 VII 2014 (1♂), 17 VII 2015 (1♂1♀), tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R. WĄSALA.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XU32 leśn. Rakownia ad Bolechowo, 1-10 VIII 2014, 1♀, tereny leśne, samołówka świetlna, leg. W. ŚLIWA.

Typhaeus typhoeus (LINNAEUS, 1758)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WU43 Krobielewko ad Skwierzyna, 20 V 2010, 1♂, tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R. WĄSALA; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 15 IV 2017, 4♀, na leśnej drodze, leg. M. BUNALSKI.

SUMMARY

This paper constitutes a continuation and addendum to a research paper opening this cycle (BUNALSKI & PRZEWOŹNY 2008) as well as others – BUNALSKI & SIENKIEWICZ 2012, BUNALSKI & al. 2014. The materials here presented concern 5 species from the family Lucanidae, 1 from the family Trogidae, 1 from the family Ochodaeidae, and 4 from the family Geotrupidae. The presented information come from the materials stored in the author's collection and digital database. Taking into account these and previous records one should notice that among the representatives of the family Lucanidae, *Dorcus parallelipedus* (L.) is a species the most widely distributed in Western Poland. The remaining information concern species that are rarely observed in the western part of Poland or their distribution has not been sufficiently researched.

PIŚMIENNICTWO

- ALEKSANDROWICZ O., MARCZAK D., POBIEDZIŃSKI A., KAPUŚCIŃSKI H. 2004: Aspekt letni fauny żukowatych (Coleoptera, Scarabaeidae) Słowińskiego Parku Narodowego. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, **23**: 504-511.
- BUNALSKI M. 2012a: Jelonek rogacz, *Lucanus cervus* (LINNAEUS, 1758). (ss. 328-348) [W:] red. M. MAKOMASKA-JUCHIEWICZ, P. BARAN: Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część druga. Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa. 519 ss.
- BUNALSKI M. 2012b: Jelonek rogacz (*Lucanus cervus* L.). (ss. 55-74) [W:] M. BUNALSKI, P. SIENKIEWICZ, K. WOJTKOWSKI: Chronione chrząszcze dendrofilne zachodniej Polski. Zagrożenia – ochrona – kompensacja. Wyd. RDOŚ Poznań. 200 ss.
- BUNALSKI M. 2012c: Ciótek (*Dorcus parallelipedus* L.). (ss. 75-82) [W:] M. BUNALSKI, P. SIENKIEWICZ, K. WOJTKOWSKI: Chronione chrząszcze dendrofilne zachodniej Polski. Zagrożenia – ochrona – kompensacja. Wyd. RDOŚ Poznań. 200 ss.
- BUNALSKI M. 2012d: Dębosz (*Aesalus scarabaeoides* Panz.). (ss. 83-88) [W:] M. BUNALSKI, P. SIENKIEWICZ, K. WOJTKOWSKI: Chronione chrząszcze dendrofilne zachodniej Polski. Zagrożenia – ochrona – kompensacja. Wyd. RDOŚ Poznań. 200 ss.

- BUNALSKI M., KONWERSKI SZ., RUTKOWSKI T., RUTA R., PRZEWOŹNY M., WAŚALA R. 2014: Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Zachodniej Polski. Część 5. Żukowate (Geotrupidae). *Wiadomości Entomologiczne*, **33** (4): 249-264.
- BUNALSKI M., PRZEWOŹNY M. 2008: Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Polski Zachodniej. Cz. 1. Jelonkowate (Lucanidae) i modzelatkowate (Trogidae). *Wiadomości Entomologiczne*, **27** (2): 83-89.
- BUNALSKI M., SIENKIEWICZ P. 2012: Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Zachodniej Polski. Część 3. Wygonakowate (Ochodaeidae). *Wiadomości Entomologiczne*, **31** (4): 262-266.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1983: Chrząszcze Coleoptera. Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea i Parnoidea. *Katalog Fauny Polski*. XXIII, **9**: 1-294.
- BYK A., RUTKIEWICZ A. 2017: Liczebność i skład gatunkowy koprofagicznych poświętników w cyklu odtworzeniowym drzewostanów sosnowych w Lasach Człuchowskich (Pojezierze Pomorskie). *Sylvan*, **161** (9): 781-792.
- BYK A., WĘGRZYNOWICZ P. 2015: The structure and seasonal dynamics of coprophagous Scarabaeoidea (Coleoptera) communities in later developmental stages of pine stands in NW Poland. *Journal of the Entomological Research Society*, **17** (3): 39-57.
- LÖBL I., LÖBL D. (red.) 2016: Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Volume 3. Revised and Updated Edition. Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dascilloidea – Buprestoidea – Byrrhoidea. Brill, Leiden – Boston. 1447 ss.
- OLEKSA A., GAWROŃSKI R. 2007: Nowe stanowiska rzadkich i zagrożonych chrząszczy (Coleoptera) z północnej Polski. *Wiadomości Entomologiczne*, **26** (1): 5-14.
- ROSSA R., MICHALCEWICZ J., KUBISZ D., BUNALSKI M. 2017: Materiały do poznania rozmieszczenia modzelatkowatych (Coleoptera: Trogidae) w Polsce. *Wiadomości Entomologiczne*, **36** (3): 145-152.
- RUTA R. 2007 (2006): Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) kserotermicznych Wzgórz Byszewickich w Dolinie Noteci. *Nowy Pamiętnik Fizjograficzny*, **5** (1-2): 49-106.
- RUTA R. 2009a: Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) Rynny Jezior Kuźnickich ze szczególnym uwzględnieniem rezerwatu przyrody „Kuźnik”. (ss. 150-177) [W:] P.M. OWSIANNY (red.): Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja. Muzeum Stanisława Staszica, Piła. 251 ss.
- RUTA R. 2009b: Materiały do znajomości zgrupowań chrząszczy (Insecta: Coleoptera) Rynny Jezior Kuźnickich. (ss. 178-183) [W:] P. M. OWSIANNY (red.): Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja. Muzeum Stanisława Staszica, Piła. 251 ss.
- SMOLIS A., KADEJ M., STELMASZCZYK R. 2007: Jelonek rogacz *Lucanus cervus* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera, Lucanidae) w Przemkowskim Parku Krajobrazowym. *Przyroda Sudetów*, **10**: 151-154.

Wpłynęło/Received: 07-01-2019

Przyjęto/Accepted: 22-02-2019